

STUDIA OBSZARÓW WIEJSKICH
2018, tom 52, s. 199–210
<https://doi.org/10.7163/SOW.52.15>

KOMISJA OBSZARÓW WIEJSKICH
POLSKIE TOWARZYSTWO GEOGRAFICZNE
www.ptgeo.org.pl

INSTYTUT GEOGRAFII I PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA
POLSKA AKADEMIA NAUK
www.igipz.pan.pl

Warzywnictwo jako kierunek produkcji rolniczej w województwie łódzkim

Vegetable growing as a trend in agricultural production of the Łódzkie Voivodeship

Anna Traczyk¹ • Marcin Wójcik²

¹Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN
ul. Twarda 51/55, 00-818 Warszawa
anna.traczyk@twarda.pan.pl

²Uniwersytet Łódzki
Wydział Nauk Geograficznych, Katedra Geografii Regionalnej i Społecznej
ul. Kopcińskiego 31, 90-142 Łódź
marcin.wojcik@geo.uni.lodz.pl

Zarys treści: Warzywnictwo jest jednym z ważniejszych kierunków produkcji rolniczej w województwie łódzkim. Jego znaczenie podkreślane jest w dokumentach strategicznych województwa, w których warzywnictwo wymieniane jest jako jeden z atutów województwa, a obszary, na których występuje, jako tereny o wysokim potencjale rozwojowym. Pomimo spadku powierzchni i wielkości zbiorów warzyw, jaki nastąpił w latach 2004–2016, warzywnictwo nadal odgrywa istotną rolę w gospodarce rolnej regionu. Jego udział w wartości globalnej i towarowej produkcji zwiększa się, a baza surowcowa, w postaci wyróżniającego się w skali kraju areалу upraw warzyw, stanowi podstawę dla rozwoju i funkcjonowania przedsiębiorstw zajmujących się przetwórstwem warzyw. W artykule skupiono się na określeniu roli warzywnictwa w gospodarce rolnej województwa łódzkiego oraz na charakterystyce zmian, jakie dokonały się w powierzchni i strukturze upraw warzyw oraz w wielkości i strukturze ich zbiorów w regionie łódzkim na początku XXI wieku.

Słowa kluczowe: warzywnictwo, kierunek produkcji, województwo łódzkie.

Wstęp

Warzywnictwo jest jedną z ważniejszych gałęzi produkcji roślinnej. Jest to dział ogrodnictwa zajmujący się uprawą warzyw gruntowych i warzyw pod osłonami. Warzywa uprawiane są ze względu na dużą zawartość witamin i składników mineralnych, niezbędnych w diecie człowieka (Kulikowski 2013; Kapusta 2014).

Problematyka warzywnictwa stanowi przedmiot rozważań wielu publikacji naukowych. Uwaga badaczy koncentruje się przede wszystkim na analizie zmian w powierzchni i strukturze upraw warzyw, wielkości i strukturze ich zbiorów oraz rozmieszczeniu przestrzennym (Budzyński 1967; Kulikowski i Gałczyński 1986; Wrzochalska 2000; Chudzik 2007; Kulikowski 2007; Jabłońska i Olewnicki 2011; Ciesielska i Wawrzyniak 2013; Kulikowski

2013; Gunerka i in. 2014; Kacprzak 2014; Kacprzak i Kołodziejczak 2014). Ponadto przedmiotem rozważań są również uwarunkowania rozwoju produkcji warzywniczej (Gałczyński 1992; Filipiak i Maciejczak 2008). Interesującą grupę opracowań stanowią publikacje porównujące sektor warzywniczy Polski na tle krajów Unii Europejskiej (Filipiak i Maciejczak 2010; Jabłońska i in. 2016).

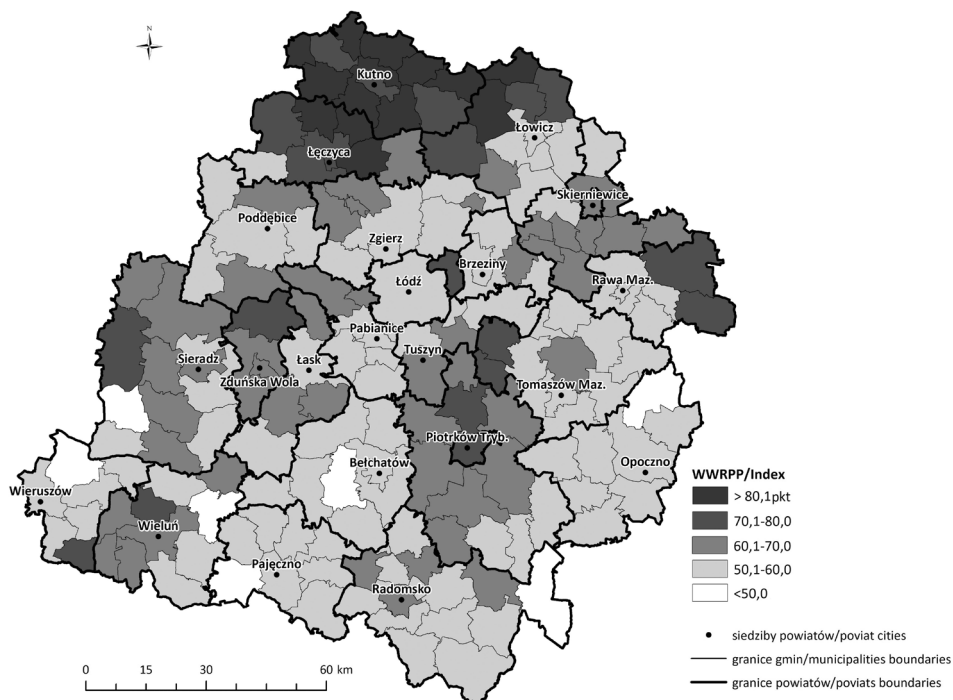
Celem artykułu jest określenie roli warzywnictwa w gospodarce rolnej województwa łódzkiego oraz wskazanie zmian, jakie dokonały się w zakresie produkcji warzywniczej w latach 2004–2016. W pierwszej kolejności scharakteryzowano uwarunkowania przyrodnicze występujące w województwie i dokonano ich oceny pod kątem przydatności dla uprawy warzyw. Następnie przedstawiono rolę warzywnictwa w gospodarce rolnej województwa. W dalszej części artykułu przeanalizowano zmiany w powierzchni i strukturze upraw warzyw gruntowych oraz w wielkości i strukturze ich zbiorów w latach 2004–2016. Do analizy dynamiki i kierunków zmian powierzchni oraz wielkości zbiorów warzyw wykorzystano indeksy jednopodstawowe oraz łańcuchowe. W pracy ukazano również rozmieszczenie upraw warzyw gruntowych w 2010 r., ze wskazaniem gmin o najwyższym ich udziale w powierzchni zasiewów.

Do analizy warzywnictwa wykorzystano dane zgromadzone w Banku Danych Lokalnych (BDL) oraz w opracowaniach statystycznych. Podstawowe źródło informacji na temat powierzchni i struktury upraw warzyw oraz wielkości i struktury ich zbiorów stanowiły Roczniki Statystyczne Województwa Łódzkiego oraz opracowanie *Rolnictwo w województwie łódzkim*. Ważne źródło informacji na temat powierzchni upraw warzyw w skali gmin stanowiły dane zgromadzone w wyniku Powszechnego Spisu Rolnego w 2010 r.

Uwarunkowania przyrodnicze uprawy warzyw w województwie łódzkim

Warzywa są roślinami posiadającymi wysokie wymagania środowiskowe. Ich uprawa prowadzona jest głównie na obszarach charakteryzujących się wysoką jakością rolniczej przestrzeni produkcyjnej (Knaflowski 2007). Województwo łódzkie jest obszarem o mało sprzyjających warunkach przyrodniczych dla produkcji rolniczej (Suliborski 2001). Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej (WWRPP), obejmujący jakość gleb, klimat, warunki wodne i rzeźbę terenu w regionie wynosi zaledwie 61,9 pkt, co sytuuje województwo na 14 miejscu w skali kraju.

Pod względem przydatności warunków przyrodniczych dla prowadzenia produkcji rolnej obszar województwa jest mocno zróżnicowany. Najkorzystniejsze dla produkcji roślinnej warunki przyrodniczo-glebowe występują w północnej jego części, tj. na obszarze powiatu kutnowskiego, łęczyckiego i w południowo-zachodniej części powiatu łowickiego, gdzie wartość WWRPP wynosi powyżej 70,1 pkt. Sprzyjające produkcji rolniczej warunki środowiskowe występują także w przeważającej części powiatów: piotrkowskiego, sieradzkiego, wieluńskiego, skierniewickiego, rawskiego oraz łódzkiego wschodniego. Obszary te wykazują dużą przydatność pod uprawy warzyw. Mało korzystne dla uprawy roślin warunki przyrodnicze występują w południowej (z wyjątkiem powiatu wieluńskiego) i południowo-wschodniej części województwa, gdzie wartość WWRPP wynosi poniżej 60,1 pkt. Obszary te, głównie ze względu na słabe warunki glebowe, wykazują niewielką przydatność pod uprawy warzyw (por. ryc. 1).

Ryc. 1. Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej w województwie łódzkim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych IUNG.

Agricultural production valorization index in the Łódzkie Voivodeship

Source: Own study based on the IUNG data.

Rola warzywnictwa w gospodarce rolnej województwa łódzkiego

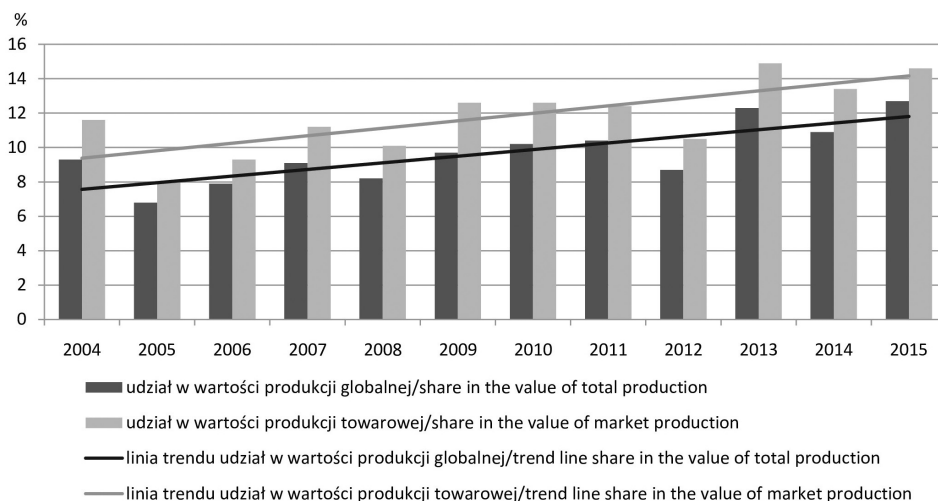
Warzywnictwo odgrywa ważną rolę w gospodarce rolnej województwa łódzkiego. Jego znaczenie podkreślane jest m.in. w *Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020* oraz w *Strategii Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą 2030*. W dokumentach tych warzywnictwo wymieniane jest jako jeden z atutów województwa, a obszary na których występuje, określane są jako obszary o wysokim potencjale rozwojowym. Województwo łódzkie jest jednym z kluczowych producentów warzyw gruntowych w Polsce. W latach 2004–2016 województwo zajmowało średnio 4 miejsce pod względem powierzchni upraw i wielkości zbiorów warzyw gruntowych wśród województw. W analizowanym okresie region ten zajmował średnio 2 miejsce pod względem areалу i wielkości zbiorów ogórków gruntowych, 3 miejsce pod względem powierzchni i zbiorów kapusty, marchwi i buraków ćwikłowych, 4 miejsce pod względem areалу i zbiorów cebuli oraz 5 miejsce pod względem powierzchni i zbiorów kalafiorów oraz pomidorów gruntowych (*Roczniki Statystyczne...* 2005–2017).

Warzywnictwo jest jednym z ważniejszych kierunków produkcji roślinnej w województwie łódzkim. W latach 2004–2015 warzywa stanowiły około 9,7% wartości globalnej i 11,8% wartości towarowej produkcji rolniczej regionu (dla porównania w Polsce warzy-

wa stanowiły 7,4% wartości globalnej i 8,6% wartości towarowej produkcji rolniczej). Pod względem udziału warzyw w wartości globalnej i towarowej produkcji rolniczej województwo łódzkie zajmowało 3 miejsce w kraju (*Roczniki Statystyczne... 2005–2017*).

W analizowanym okresie zarówno udział warzyw w globalnej produkcji rolniczej, jak i ich udział w towarowej produkcji wykazywał tendencję rosnącą. Średnie tempo wzrostu udziału warzyw w strukturze globalnej produkcji rolniczej wynosiło 2,9% w skali roku, natomiast ich udział w strukturze towarowej produkcji rolniczej wzrastał w średnim tempie 2,1%. W latach 2004–2015 udział warzyw w wartości globalnej produkcji rolniczej wahał się między 6,8% a 12,7%, a ich udział w wartości towarowej produkcji rolniczej wynosił od 8% do 14,6% (por. ryc. 2). Pod względem udziału w strukturze globalnej produkcji roślinnej warzywa zajmowały 2 miejsce, natomiast pod względem udziału w strukturze towarowej produkcji roślinnej 1 miejsce (*Roczniki Statystyczne... 2005–2017*).

Uprawa warzyw odgrywa znaczącą rolę w funkcjonowaniu przemysłu przetwórczego w województwie łódzkim. Według danych Urzędu Statystycznego w Łodzi w kwietniu 2018 r. na obszarze województwa łódzkiego funkcjonowały 192 podmioty zajmujące się przetwórstwem warzyw. Istniejąca baza surowcowa jest więc czynnikiem sprzyjającym funkcjonowaniu takich firm (*Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020*).

Ryc. 2. Udział warzyw w wartości globalnej i towarowej produkcji rolniczej w województwie łódzkim w latach 2004–2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z *Roczników Statystycznych Województwa Łódzkiego 2005–2017*.

Share of vegetables in the total and market agricultural production in the Łódzkie Voivodeship in 2004–2015
Source: Own study based on data from the *Statistical Yearbook of the Łódzkie Voivodeship 2005–2017*.

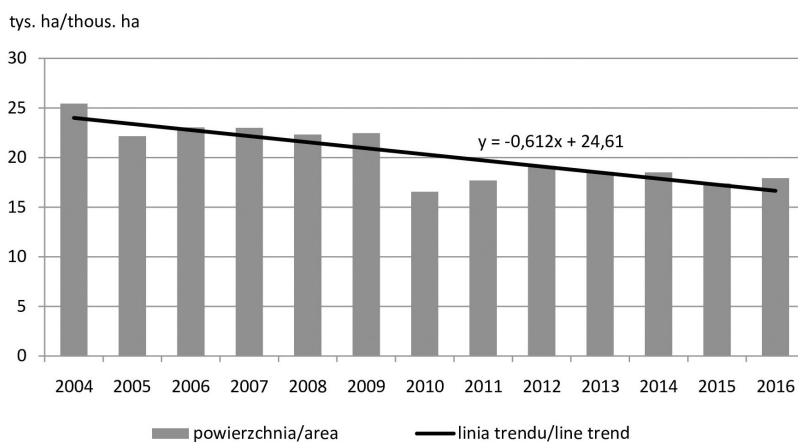
Powierzchnia i struktura upraw warzyw gruntowych

W latach 2004–2016 uprawy warzyw gruntowych zajmowały 2,0–3,0% powierzchni zasiewów w województwie łódzkim. Pod względem ich udziału w powierzchni zasiewów województwo łódzkie zajmowało 3 miejsce w kraju (BDL 2004–2016).

W analizowanym okresie powierzchnia upraw warzyw gruntowych w regionie łódzkim uległa znacznemu ograniczeniu. W 2004 r. uprawy warzyw gruntowych w województwie zajmowały 25,4 tys. ha (w Polsce 207,8 tys. ha), natomiast w 2016 r. 17,9 tys. ha (w Polsce 178,5 tys. ha). W analizowanym okresie areał upraw warzyw gruntowych w województwie łódzkim zmniejszył się o 29,5% w stosunku do 2004 r., natomiast w Polsce o 14,1%. Średnie tempo spadku powierzchni upraw warzyw gruntowych w regionie wynosiło 2,9% w skali roku, natomiast w Polsce 1,3% (BDL 2004–2016). Największą powierzchnię uprawy warzyw gruntowych w województwie łódzkim zajmowały w 2004 r., natomiast najmniejszą w 2010 r. (por. ryc. 3).

W latach 2004–2016 średnia powierzchnia upraw warzyw gruntowych w województwie łódzkim wynosiła 20,3 tys. ha. Największy areał zajmowały uprawy cebuli (średnio 3,3 tys. ha), kapusty (średnio 3,2 tys. ha), marchwi (średnio 2,9 tys. ha) oraz ogórków gruntowych (średnio 2,8 tys. ha). Uprawy buraków ćwikłowych zajmowały średnio 1,3 tys. ha, pomidorów gruntowych 1,1 tys. ha, a kalafiorów 0,9 tys. ha (*Rolnictwo w województwie łódzkim* 2005, 2007, 2008, 2009, 2015, 2016). W analizowanym okresie najszybciej zmniejszał się areał upraw cebuli (średnio 7,4% w skali roku) oraz marchwi (średnio 5,1% w skali roku). Powierzchnia upraw pomidorów gruntowych ulegała ograniczeniu w średnim tempie 3,7% w skali roku, ogórków gruntowych 3,5%, kapusty 3,2%, a buraków ćwikłowych 1,7%. Wzrastała natomiast powierzchnia upraw kalafiorów (0,4% w skali roku) oraz pozostałych warzyw¹ (1,3% w skali roku).

W strukturze upraw warzyw gruntowych w województwie największe znaczenie miała kapusta, cebula, marchew oraz ogórki gruntowe, których areał stanowił ponad 50,0% powierzchni upraw wszystkich warzyw gruntowych w województwie. Znaczący udział miała również uprawa kalafiorów, buraków ćwikłowych i pomidorów gruntowych. W latach 2004–2016 powierzchnia większości gatunków warzyw gruntowych uprawianych w woje-

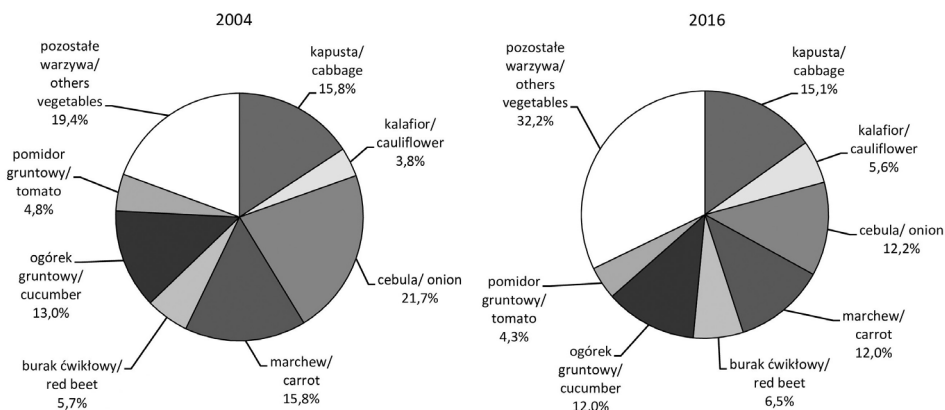
Ryc. 3. Powierzchnia upraw warzyw gruntowych w województwie łódzkim w latach 2004–2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z *Roczników Statystycznych Województwa Łódzkiego 2004–2017*.

Area of soil-grown vegetable cultivation in the Łódzkie Voivodeship in 2004–2016

Source: Own study based on data from the *Statistical Yearbook of the Łódzkie Voivodeship 2004–2017*.

¹ Do grupy „pozostałe warzywa” należą m.in. pietruszka, selery, rzodkiew, sałata, rabarbar, szparagi i koper.

Ryc. 4. Struktura upraw warzyw gruntowych w województwie łódzkim w 2004 i 2016 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Rolnictwo w województwie łódzkim w 2005 roku* i *Rolnictwo w województwie łódzkim w 2016 roku*.

Structure of soil-grown vegetables cultivation in the Łódzkie Voivodeship in 2004 and 2016

Source: Own study based on the "Agriculture in the Łódzkie Voivodeship in 2005" and "Agriculture in the Łódzkie Voivodeship in 2016".

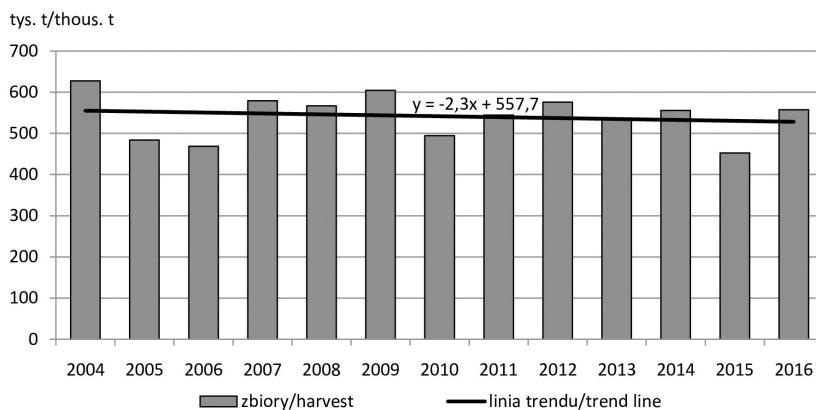
wództwie uległa wyraźnemu ograniczeniu. W 2016 r., w porównaniu z 2004 r. udział cebuli w strukturze upraw warzyw zmniejszył się o 9,5%, marchwi o 3,9%, ogórków gruntowych o 1,0%, kapusty o 0,6%, a pomidorów gruntowych o 0,5%. Wzrósł natomiast udział upraw kalafiorów, buraków ćwikłowych i grupy warzyw określonej jako „pozostałe”.

Bezpośrednią przyczyną spadku powierzchni upraw warzyw gruntowych zarówno w województwie łódzkim, jak i w Polsce w analizowanym okresie było ograniczenie areалу upraw podstawowych gatunków warzyw, spowodowane reakcją producentów na zmianę struktury popytu i poziomu cen (Gołębiewski i Sobczak 2017).

Wielkość i struktura zbiorów warzyw gruntowych

W latach 2004–2016 wielkość zbiorów warzyw gruntowych w województwie łódzkim ulegała wahaniom. Zasadniczy wpływ na wielkość zbiorów w danym roku miała powierzchnia zajmowana przez uprawy warzyw oraz warunki atmosferyczne panujące w okresie wegetacji. W 2004 r. w województwie łódzkim zebrano łącznie 627,4 tys. ton warzyw gruntowych (w Polsce 4,9 mld ton), natomiast w 2016 r. 557,2 tys. ton (w Polsce 4,5 mld ton). W 2016 r. wielkość zbiorów warzyw gruntowych w regionie była niższa o 11,2% w stosunku do 2004 r. (w Polsce o 8,2%). Wielkość zbiorów w województwie łódzkim obniżała się w średnim tempie 1,0% w skali roku, natomiast w Polsce w tempie 0,6% (BDL 2004–2016). Najwięcej warzyw gruntowych w województwie zebrano w 2004 r., natomiast najmniej w 2015 r. (por. ryc. 5).

W latach 2004–2016 średnia wielkość zbiorów warzyw gruntowych w województwie łódzkim kształtowała się na poziomie 541,9 tys. t/rok. Największy udział w zbiorach miała kapusta (średnio 138,9 tys. t/rok), marchew (średnio 107,1 tys. t/rok) oraz cebula (średnio 75,1 tys. t/rok). Wielkość zbiorów buraków ćwikłowych kształtowała się na poziomie

Ryc. 5. Wielkość zbiorów warzyw gruntowych w województwie łódzkim w latach 2004–2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z *Roczników Statystycznych Województwa Łódzkiego 2004–2017*.

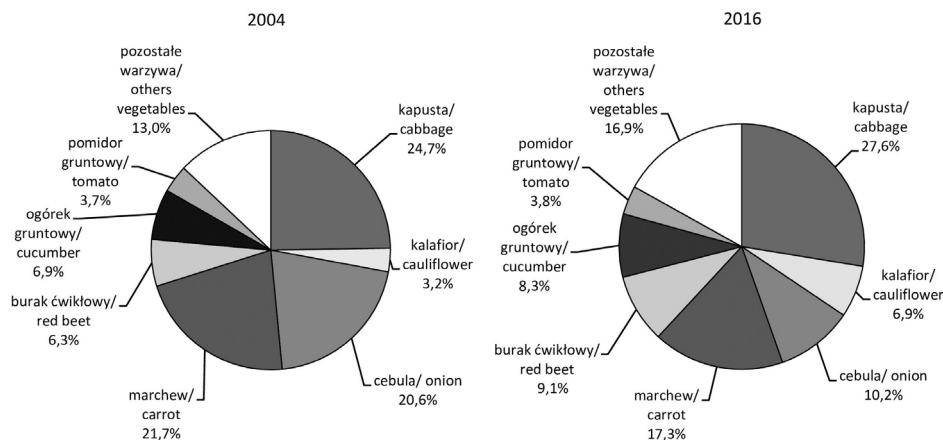
Size of crops of soil-grown vegetables in the Łódzkie Voivodeship in 2004–2016

Source: Own study based on data from the *Statistical Yearbook of the Łódzkie Voivodeship 2004–2017*.

44,6 tys. t/rok, ogórków gruntowych 43,4 tys. t/rok, kalafiorów 26,4 tys. t/rok, a pomidorów gruntowych 22,6 tys. t/rok (*Rolnictwo w województwie łódzkim w 2006, 2007, 2008, 2009, 2015, 2016 roku*). W analizowanym okresie największy spadek nastąpił w przypadku zbiorów cebuli, której zbiory zmniejszyły się w tempie 6,6% w skali roku oraz marchwi (spadek zbiorów o 2,8% w skali roku). Spadek zanotowano także w przypadku zbiorów pomidorów gruntowych (średnie tempo spadku 0,8% w skali roku) oraz kapusty (średnie tempo spadku 0,1% w skali roku). Wzrost zbiorów nastąpił natomiast w przypadku kalafiorów (wzrost zbiorów o 5,6% w skali roku), buraków ćwikłowych (wzrost zbiorów o 2,5% w skali roku) oraz ogórków gruntowych (wzrost zbiorów o 0,6% w skali roku). Zwiększeniu uległy także zbiory warzyw gruntowych zaliczonych do grupy „pozostałe warzywa” (1,2% w skali roku).

W strukturze zbiorów warzyw gruntowych w województwie łódzkim dominowała kapusta, cebula i marchew. Zbiory tych warzyw stanowiły ponad 50,0% wielkości zbiorów warzyw gruntowych ogółem. Znaczący udział w strukturze zbiorów miały również ogórki gruntowe, buraki ćwikłowe i kalafiory. W latach 2004–2016 istotne zmiany dokonały się w strukturze zbiorów warzyw gruntowych. W analizowanym okresie zmniejszeniu uległ udział cebuli (o 10,4%) oraz marchwi (o 4,4%). Wzrósł natomiast udział zbiorów kapusty, kalafiorów, buraków ćwikłowych, ogórków i pomidorów gruntowych oraz grupy warzyw określonej jako „pozostałe” (por. ryc. 6).

W latach 2004–2016 zarówno powierzchnia upraw warzyw gruntowych, jak i wielkość ich zbiorów zmniejszyła się. Tempo spadku powierzchni upraw było jednak znacznie większe niż tempo spadku zbiorów. Areał upraw warzyw w województwie łódzkim zmniejszał się w średnim tempie 2,9% w skali roku, natomiast wielkość zbiorów w tempie 1,0% w ciągu roku. Czynnikiem ograniczającym tempo spadku zbiorów warzyw, pomimo znacznego ograniczenia powierzchni ich uprawy, był wzrost plonów osiąganych z jednostki powierzchni (Jabłońska i in. 2016). Największy spadek powierzchni upraw i wielkości zbiorów zanotowano w 2005 i 2010 r. (ryc. 7).

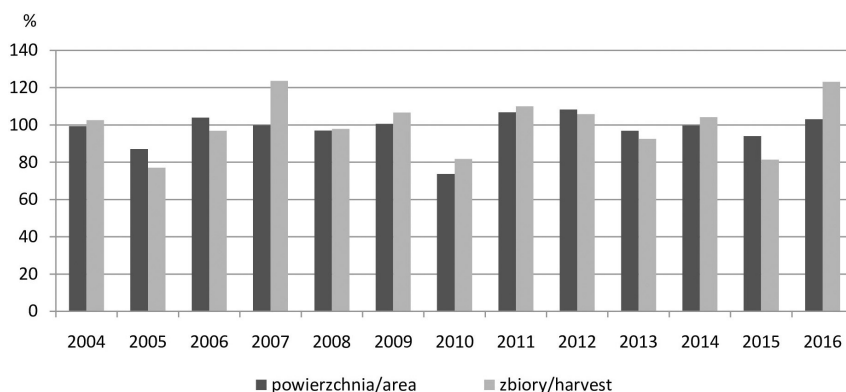

Ryc. 6. Struktura zbiorów warzyw gruntowych w województwie łódzkim w 2004 i 2016 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Rolnictwo w województwie łódzkim w 2005 roku* i *Rolnictwo w województwie łódzkim w 2016 roku*.

Structure of crops of soil-grown vegetables in the Łódzkie Voivodeship in 2004 and 2016

Source: Own study based on the "Agriculture in the Łódzkie Voivodeship in 2005" and "Agriculture in the Łódzkie Voivodeship in 2016".

Ryc. 7. Dynamika zmian powierzchni i wielkości zbiorów warzyw gruntowych w województwie łódzkim w latach 2004–2016 (rok poprzedni=100%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z *Roczników Statystycznych Województwa Łódzkiego 2004–2017*.

Dynamics of changes in area and harvest size of soil-grown vegetables in the Łódzkie Voivodeship in 2004–2016 (previous year = 100%)

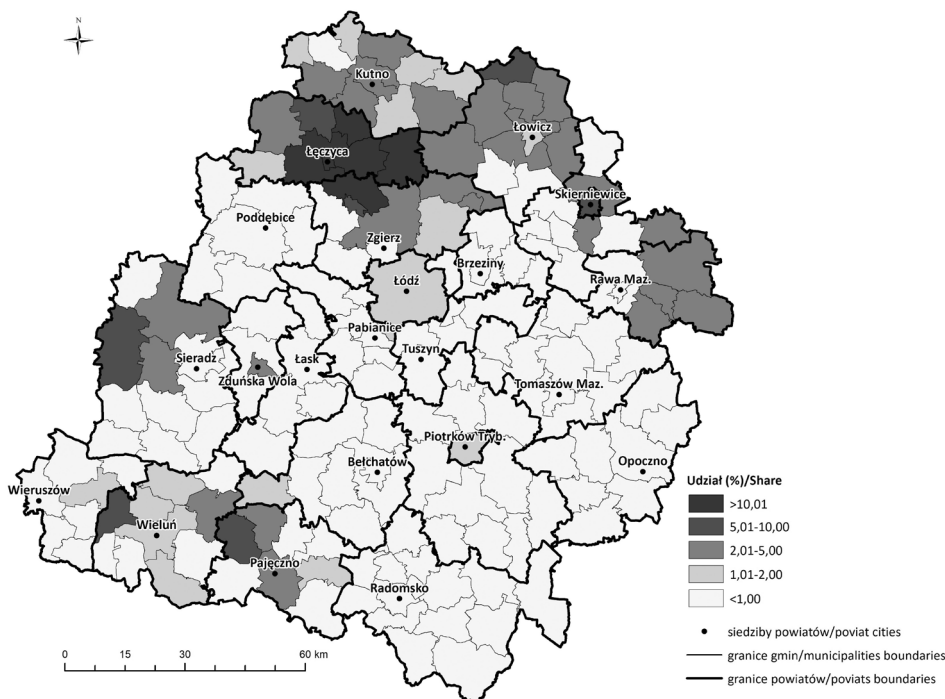
Source: Own study based on data from the *Statistical Yearbook of the Łódzkie Voivodeship 2005–2017*.

Rozmieszczenie upraw warzyw gruntowych w 2010 roku

Uprawy warzyw w województwie łódzkim, ze względu na duże zróżnicowanie przestrzenne warunków przyrodniczych, rozmieszczone są nierównomiernie. Ich uprawa prowadzona jest głównie na obszarach charakteryzujących się wysoką wartością wskaźnika waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

W 2010 r. uprawy warzyw gruntowych koncentrowały się głównie w północnej części województwa, tj. na obszarze powiatu łęczyckiego, kutnowskiego, łowickiego i zgierskiego. Produkcja warzywnicza stanowiła istotny kierunek produkcji roślinnej także w kilku gminach w powiecie sieradzkim, rawskim, skierniewickim oraz w położonym na południu województwa powiecie wieluńskim i pajęczańskim (por. ryc. 8).

Najwyższym udziałem warzyw w powierzchni zasiewów charakteryzowała się gmina Góra Świętej Małgorzaty (powiat łęczycki), w której warzywa gruntowe stanowiły 43,7% powierzchni zasiewów. Drugą pod względem udziału warzyw gruntowych w powierzchni zasiewów gminą w regionie była gmina Piątek (23,2%), natomiast trzecią gmina wiejska Łęczyca (14,8%). Powyżej 10% powierzchni zasiewów warzywa gruntowe zajmowały także w gminie Ozorków (powiat zgierski) oraz gminie miejskiej Łęczyca (powiat łęczycki). Od 5,0 do 10,0% powierzchni zasiewów uprawy warzyw zajmowały w gminie Siemkowice (powiat pajęczański), gminie miejskiej Ozorków (powiat zgierski), gminie miejskiej Skierniewice (powiat skierniewicki), gminie Daszyna (powiat łęczycki), gminie Biała (powiat wieluński), gminie Błaszki (powiat sieradzki) oraz w gminie Kiernozia (powiat łowicki).

Ryc. 8. Udział warzyw gruntowych w powierzchni zasiewów w województwie łódzkim w 2010 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z *Powszechnego Spisu Rolnego 2010*.

Share of soil-grown vegetables in the sown area in the Łódźkie Voivodeship in 2010

Source: Own study based on the data from the *Agricultural Census 2010*.

Podsumowanie

Warzywnictwo jest jednym z ważniejszych kierunków produkcji rolniczej w województwie łódzkim. Jego znaczenie jako istotnego elementu gospodarki podkreślane jest w dokumentach strategicznych województwa, w których wymieniane jest jako jeden z atutów regionu, a obszary, na których funkcjonuje, zaliczane są do grupy obszarów o wysokim potencjale rozwojowym.

Uprawy warzyw gruntowych w województwie łódzkim zajmują stosunkowo dużą powierzchnię w porównaniu z innymi województwami. W latach 2004–2016 województwo łódzkie zajmowało 4 miejsce pod względem powierzchni upraw warzyw oraz 3 miejsce pod względem udziału warzyw w powierzchni zasiewów. Region ten wyróżniał się także pod względem udziału warzyw w wartości globalnej i towarowej produkcji rolniczej. W analizowanym okresie województwo łódzkie zajmowało 3 miejsce pod tym względem.

W latach 2004–2016 zarówno powierzchnia upraw warzyw gruntowych, jak i wielkość ich zbiorów w województwie łódzkim uległa zmniejszeniu. Areał upraw warzyw gruntowych zmniejszał się w średnim tempie 2,9% w skali roku, natomiast wielkość zbiorów w tempie, 1,0% w ciągu roku. Pomimo spadku powierzchni upraw warzyw i wielkości ich zbiorów warzywnictwo nadal stanowiło istotne ogniwo gospodarki rolnej regionu. W analizowanym okresie warzywa stanowiły 9,7% wartości globalnej i 11,8% wartości towarowej produkcji rolniczej województwa, a ich udział w wartości globalnej i towarowej produkcji rolnictwa, w przeciwieństwie do powierzchni i zbiorów, zwiększał się. Średnie tempo wzrostu udziału warzyw w wartości globalnej produkcji rolnictwa wynosiło 2,9% w skali roku, a w przypadku wartości produkcji towarowej 2,1% w ciągu roku. Pod względem udziału w wartości globalnej produkcji roślinnej warzywa zajmowały 2 miejsce, natomiast pod względem udziału w wartości towarowej produkcji 1 miejsce. Istniejąca baza surowcowa w postaci znacznego, wyróżniającego się w skali kraju areału upraw warzyw, stanowi podstawę funkcjonowania przemysłu przetwórstwa warzywnego i owocowo-warzywnego zarówno dla przedsiębiorstw funkcjonujących w województwie łódzkim jak i w województwach ościennych.

Bibliografia

- Budzyński F.**, 1967, *Rozmieszczenie produkcji warzyw i owoców*, PWRiL, Warszawa.
- Chudzik A.**, 2007, *Produkcja wybranych gatunków warzyw gruntowych w Polsce w latach 1996–2005*, Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Lublin, XVII (1), s. 73–80.
- Ciesielska B., Wawrzyniak J.**, 2013, *Zmiany w produkcji warzywniczej w latach 1997–2012*, Journal of Agribusiness and Rural Development, 3 (29), s. 17–27.
- Filipiak T., Maciejczak M.**, 2008, *Uwarunkowania rozwoju sektora owoców i warzyw w Polsce w latach 2004–2007*, Roczniki Nauk Rolniczych, Seria G, 95, 2. s. 97–109.
- Filipiak T., Maciejczak M.**, 2010, *Sektor warzywniczy w Polsce i w wybranych krajach UE*, Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie. Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej, 84, s. 99–110.
- Gałczyński A.**, 1992, *Uwarunkowania produkcji warzywniczej w Polsce*, PAN IRWIR, Warszawa.
- Gołębiewski J., Sobczak W.**, 2017, *Rynki hurtowe owoców i warzyw*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa.

- Gunerka L., Jabłońska L., Sobczak W.**, 2014, *Regionalne zróżnicowanie upraw ogrodnich w Polsce*, Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu, XVI, 1, s. 57–63.
- Jabłońska L., Gunerka L., Hornowski A.**, 2016, *Produkcja warzyw w Polsce i w wybranych krajach Unii Europejskiej w latach 2000–2014*, Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu, 18, 3, s. 101–107.
- Jabłońska L., Olewnicki D.**, 2011, *Zmiany w powierzchni upraw ogrodnich pod osłonami w Polsce w pierwszej dekadzie XXI wieku*, Zeszyty Naukowe SGGW. Problemy Rolnictwa Światowego, 11 (26), 4, s. 9–99.
- Kacprzak E.**, 2014, *Uprawy pod osłonami*, [w:] B. Głębocki (red.), *Zróżnicowanie przestrzenne rolnictwa*, GUS, *Powszechny Spis Rolny*, Warszawa, s. 254–272.
- Kacprzak E., Kołodziejczak A.**, 2014, *Zmiany w strukturze przestrzennej upraw polowych*, [w:] B. Głębocki (red.), *Zróżnicowanie przestrzenne rolnictwa*, GUS, *Powszechny Spis Rolny*, Warszawa, s. 200–253.
- Kapusta F.**, 2014, *Produkcja i przetwórstwo warzyw w Polsce na początku XXI wieku*, *Nauki Inżynierskie i Technologie*, 1 (12), s. 43–58.
- Knaflewski M.**, 2007, *Ogólna uprawa warzyw*, PWRiL, Poznań.
- Kulikowski R.**, 2007, *Ogrodnictwo w Polsce. Rozmieszczenie, struktura upraw i rola w produkcji rolniczej*, *Przegląd Geograficzny*, 79, 1, s. 79–98.
- Kulikowski R.**, 2013, *Produkcja i towarowość rolnictwa w Polsce: przemiany i zróżnicowania przestrzenne po II wojnie światowej*, *Prace Geograficzne*, 241.
- Kulikowski R., Gałczyński A.**, 1986, *Analiza przestrzenna produkcji warzyw w rolnictwie nieuspołecznionym w województwie stołecznym warszawskim*, *Postępy Nauk Rolniczych*, 4, s. 75–94. *Powszechny Spis Rolny 2010*, <https://stat.gov.pl/spisy-powszechne/powszechny-spis-rolny-2010/> [dostęp 15.05.2018 r.].
- Rocznik Statystyczny Województwa Łódzkiego 2005–2017*, Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź.
- Rolnictwo w województwie łódzkim w 2005 roku*, 2006, Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź.
- Rolnictwo w województwie łódzkim w 2007 roku*, 2008, Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź.
- Rolnictwo w województwie łódzkim w 2008 roku*, 2009, Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź.
- Rolnictwo w województwie łódzkim w 2009 roku*, 2010, Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź.
- Rolnictwo w województwie łódzkim w 2015 roku*, 2016, Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź.
- Rolnictwo w województwie łódzkim w 2016 roku*, 2017, Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź.
- Strategia rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą 2030*, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Departament Programów Regionalnych, Warszawa.
- Strategia rozwoju województwa łódzkiego 2020*, Zarząd Województwa Łódzkiego, Łódź.
- Suliborski A.**, 2001, *Gospodarka rolna*, [w:] S. Liszewski (red.), *Funkcja regionalna Łodzi i jej rola w kształtowaniu województwa. Zarys monografii województwa łódzkiego*, Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź, s. 278–303.
- Wrzochalska A.**, 2000, *Rejony upraw i spożycie warzyw gruntowych w Polsce w latach 1994–1998*, *Komunikaty, Raporty, Ekspertyzy*, Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, 462, s. 1–31.
- <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>

Summary

Vegetable-growing is an important agricultural production trend in the Łódzkie Voivodeship. Its significance to the economy is emphasized in the voivodeship strategic documents, in which vegetable-growing is mentioned as one of the regional assets. Areas of its occurrence have been considered to present development potential.

Vegetable cultivation in the Łódzkie Voivodeship occupies a relatively large area compared to the other regions. In years 2004–2016 the Łódzkie Voivodeship took the fourth place in terms of the area of vegetable cultivation and third place regarding share of vegetables in the sown area. Analyzed had the third largest share of vegetables in the value of total and market agricultural production.

In the years 2004–2016, both the area of vegetable cultivation and the size of harvest in the Łódzkie Voivodeship decreased. The area of soil-grown vegetables cultivation decreased at an average rate of 2.9% per annum, while the size of crops decreased at an average rate of 1.0% a year. Despite the decline in the area of vegetable cultivation and the size of harvest, vegetable-growing remained an important part of the regional agricultural economy. In the analyzed period, vegetables accounted for 9.7% of the total value and 11.8% of the market value of agricultural production. Their share in the value of total and market production of agriculture, in contrast to the area and harvest, increased. The average growth rate of the share of vegetables in the value of total agricultural production was 2.9% per annum. The average growth rate of vegetables share in the value of market production was 2.1% per annum. In terms of participating in the value of total plant production, vegetables took the second place in Poland. Considering the share in the value of market production, vegetables were ranked first. The region's vegetable growing area provides economic grounds for the functioning of the vegetable and fruit-vegetable processing industry for enterprises operating both in the Łódzkie Voivodeship and in the neighboring regions.

Key words: vegetable growing, production trend, Łódzkie Voivodeship.